

pitur. Quod autem finis præcepti non obtineatur, non obstat, quia finis præcepti non cedit sub præceptum. Neque etiam refert quod talis actus careat formatione gratiae, quia illa solum est quidam modus actus, qui per se loquendo non cedit sub præcepto. Atque haec sententia simpliciter loquendo semper mihi placuit.

4. *Objectio.* — Ut vero amplius explicetur, objici potest contra illam ex dictis supra de præcepto poenitentiae virtutis; ibi enim ostendimus, præceptum illud non impleri, nisi per talem actum poenitentiae, qui gratia formetur; sed hoc præceptum confessionis est quædam determinatio illius generalis præcepti poenitentiae, ut etiam in superioribus vidimus; ergo non potest hoc præceptum impleri nisi per confessionem formatam. Patet consequentia, quia, quando unum præceptum est determinatio alterius, includit substantiam illius, et addit aliquam circumstantiam, ideoque impleri non potest præceptum determinans aliud, nisi per actum sufficientem ad implendum præceptum, quod determinatur; ut præceptum, verbi gratia, de solvendis decimis est determinatio naturalis præcepti obligans ad alendum instrumentum laborantem, et ideo fieri non potest ut illud præceptum impleatur, quin huic satisfiat. Et eadem ratione dicemus infra, præceptum annuæ confessionis impleri non posse, nisi per actum sufficientem ad implendum hoc divinum præceptum, cuius determinatio est præceptum confessionis annuæ.

5. *Solutio.* — Hanc difficultatem aliis modis solvunt, qui existimant dari posse confessionem validam et informem ex defectu culpabili integratatis, vel doloris, aut ex carentia omnis veræ attritionis. Ego vero suppono nullam esse confessionem validam, nisi quæ sit absque actuali culpa mortali, et ex aliqua vera supernaturali attritione; unde etiam suppono, nullam confessionem validam esse informem, nisi quæ ex naturali oblivione et inadvertentia non est integra, nee quoad externam confessionem, nec quoad internam attritionem; hoc ergo supposito, loqui possumus de impletione hujus præcepti, vel respectu eorum peccatorum, quæ quis confitetur, vel respectu omnium, quæ habet. Priori modo dico sufficienter impleri hoc præceptum per illam confessionem. Patet, quia nemo tenetur amplius illa peccata confiteri, ut supra ostensum est. Item quia respectu illorum peccatorum sufficienter est dis-

positus ad justitiam, si ex parte aliorum impedimentum auferatur. Item hoc probat ratio facta, quia respectu talium peccatorum sufficienter est acta poenitentia, ut per hanc institutionem determinatur. At vero respectu omnium, seu aliorum peccatorum, dicendum est non fuisse integre impletum hoc præceptum; et hoc etiam convincit objectio facta, nam certe, si integræ fuisse impletum, etiam generale, seu naturale præceptum satisfaciendi Deo fuisse sufficienter impletum, et consequenter nihil aliud desideraretur ad justitiam obtinendam. Item, quia ille homo tenetur postea ex vi hujus præcepti confiteri ea peccata, quorum fuit oblitus; ergo signum est non implevisse integre tale præceptum, licet ob inadvertentiam, vel oblivionem ab illius transgressione fuerit excusatus. Et eadem ratione, si fortasse non possit illa peccata confiteri, tenetur de eis conteri; ergo signum etiam est non implevisse integre generale præceptum poenitentiae. Cum hac ergo distinctione ac moderatione posterior hæc sententia est acceptanda.

DISPUTATIO XXXVI.

DE PRÆCEPTO ECCLESIASTICO ANNUÆ CONFESSIIONIS

Quoniam, ut superiori disputatione vidimus, divinum præceptum de confessione peccatorum facienda præter articulum mortis determinatum tempus non habet, pro quo per se obliget, ideo ad Ecclesiæ providentiam pertinuit hanc facere determinationem per legem ab ipsa latam. De qua imprimis videndum est, an vere lata sit talis lex; deinde vero quando et quomodo implenda sit, et quæ pœna transgressoribus ejus imponatur.

SECTIO I.

An sit latum ab Ecclesia præceptum per se obligans ad confessionem singulis annis faciendam.

1. Solus Durand., d. 17, q. 14, ausus est in dubium revocare an possit Ecclesia per se statuere determinatum tempus confessionis et proprium præceptum imponere de confessione tali tempore facienda; quia confessio, inquit, est res adeo occulta et secreta, ut non possit Ecclesiæ constare an vere fiat; non ergo potest de illa ferre præceptum, magis quam de actu interno. Sed quamvis Durandus dubitet, non tamen audet negare hanc potestatem, et merito; quia nec dubitare de-

buisset; est enim res certa, habere Ecclesiam hanc potestatem, ut in superioribus probatum est, et ab eodem Durando bene declaratur. Quia licet Christus instituerit sacramenta, et usum eorum præceperit, tempus autem et omnes circumstantias non præscripsit; quia sepe oportet fieri mutationem in his pro temporum et personarum varietate; reliquit ergo Ecclesiæ potestatem hæc definidi; erat enim maxime necessaria ad bonum Ecclesiæ regimen, et ideo in usu Eucharistiæ potuit hoc tempus definire; cur igitur non etiam in hoc sacramento, quod maxime est animabus necessarium? Denique ex principiis fidei de supra potestate Petro concessa, et ex usu et traditione Ecclesiæ hæc potestas aperte colligitur. Olim enim ter in anno obligabantur fideles ad confessionem, ut patet ex Fabiano Papa, in c. *Etsi non frequentius*, de Consecrat., dist. 2, et ex Concilio Turonens., 3, cap. 50; nunc vero saltem semel in anno obligantur, ut jam dicam; itaque de potestate nullus est dubitandi locus. Nec ratio Durandi obstat; quia satis est, usum hujus sacramenti esse externum, ut præcipi possit, quamvis per accidens sit occultus; actus enim externus, etiamsi occultissimus sit, sub jurisdictionem Ecclesiæ cadit, et puniri potest, vel præcipi.

2. Secundo dubitat Durandus de facto, et probabile credit hactenus Ecclesiam non tulisse hoc præceptum, sed solum de communione in Paschate, de confessione vero tantum esse consilium, et salubrem exhortationem. Alii vero dicunt, per accidens obligari hominem ad confessionem semel in anno faciendam ratione communicationis, non tamen per se ex vi proprii præcepti. Ita indicat D. Thom., d. 17, q. 3, art. 1, questiunc. 4, et Quodl. 1, art. 11; et D. Antonin., 3 part., c. 19, § 3. Sed nullum video hujus sententia fundamentum.

3. *Assertio prima.* — *Esse in Ecclesia præceptum per se obligans ad confitendum semel in anno.* — Unde dicendum primo est, ex præcepto Ecclesiæ teneri fideles ad confessionem semel in anno faciendam per se, et ex vi proprii præcepti distincti a præcepto communicationis, et non tantum per accidens. Hæc est communior Doctorum sententia, d. 17, ubi Palud., q. 7, n. 26; Gabr., q. 1, art. 1 et 2; Cajet., tom. 1 Opusc., tit. 5, q. 1, Soto; d. 18, q. 1, art. 1; Petr. Soto, lect. 5 de Confess.; et Cano, dicta select., p. 5, ad fin.; Medin., dicto Cod., q. 18. Et probatur ex cap.

4. *Secunda assertio.* — *Hoc præceptum solum esse Ecclesiasticum quod determinatum temporis.* — Secundo dicendum est hoc præceptum solum esse Ecclesiasticum quod determinatum temporis; nam in reliquis divinum præceptum continet. Ita omnes Doctores citati, et est clarum ex dictis disputatione præcedenti, et ex Trident., dict. c. 5, dicente, Ecclesiam ibi tantum ordinasse, ut divinum præceptum confessionis singulis annis mandetur executioni. Et ratio est clara, quia tota substantia hujus actus est de jure,

divino; solum ergo mandatur, ut tali tempore fiat. Ex quo facile potest expediri dubium, quod tractat D. Thom., d. 47, q. 3, art. 1, quæstiunc. 5; Durand., q. 9; Richard., art. 2, q. 7; Palud., q. 2, art. 6; et Soto, in 4, d. 81, q. 1, art. 5: an possibilis sit hujus præcepti abrogatio, vel dispensatio (nam revera eadem est utriusque ratio). Dicendum est enim primum, in Pontifice esse potestatem tollendi omnino (quod est abrogare) hoc præceptum, et dispensandi in illo cum aliqua persona, manente præcepto in communi. Ita docent omnes, et ratio est, quia præceptum semper pendet tam in communi, quam in particulari ex voluntate legislatoris, vel successoris ejus habentis æqualem potestatem; sed hoc præceptum est Ecclesiasticum, et supra potestas circa hoc præceptum residet in Summo Pontifice; ergo. Secundo dicendum est, ut hæc abrogatio, vel dispensatio licite fiat, necessariam esse causam actui proportionatam. Probatur, quia hæc potestas data est in ædificationem; talis autem abrogatio, vel dispensatio, sine causa facta, esset maxime nociva Ecclesie, vel subditis; ergo esset irrationaliter et illicita.

5. *Abrogationem, et dispensationem circa hoc præceptum honeste fieri non posse.*—Ex quo addo tertio, talem abrogationem, vel dispensationem, moraliter loquendo, honeste fieri non posse, quia moraliter non potest rationabilis causa subesse, ut fiat. Circa hoc tamen adverto, abrogationem hanc intelligi posse tribus modis. Primo limitando tempus unius anni, et frequentius obligando; et hæc non tam esset abrogatio præsentis legis, quam additio ad illam, quia duæ partes distinguuntur in hac lege: una est negativa non differendi confessionem ultra annum; alia est affirmativa confitendi saltem semel in anno; et utraque duraret, facta illa restrictione, et aliquid ulterius eis adderetur, ut per se constat. Quantum ergo ad hunc modum abrogationis, non nego aliquando posse intervenire rationabilem causam. Imo quando nulla alia subbesset præter fidelium fructum, satis esset, nisi aliunde timeretur periculum majoris incommodi, propter frequentiorem præcepti transgressionem, vel periculum contemptus; et ideo etiam ad hunc modum abrogationis, ut licite fiat, necesse est, ut prudenter et non temere fiat. Secundus modus abrogationis e contrario erit, si tempus hoc annum amplius differatur, designando aliud certum tempus duorum, vel trium annorum, et quoad hunc

modum fortasse non repugnat aliquando Ecclesiam pervenire ad talem statum, ut hoc fieri expediat; nunc autem certum est non expedire, nec forte moraliter hoc potest contingere, quia dilatio pœnitentiæ per annum integrum est satis magna, nec potest facile licentia major concedi, præsertim toti Ecclesiæ, sine gravissimo detimento ejus. Tertius modus abrogationis esse potest tollendo omnino Ecclesiasticum præceptum determinans tempus confessionis; et ad hoc existimo nunquam posse subesse rationabilem causam, propter ea, quæ dixi disputatione præcedenti, sectione 3.

6. Dispensatio vero circa particularem personam vel provinciam solum potest intelligi duobus ultimis modis; nam, si primo modo fieret, non esset dispensatio, sed obligationis additio. Idem ergo censeo, moraliter loquendo, quoad utrumque modum dispensationis, sed præsertim quoad ultimum, quia multum repugnat utilitati fidelium, et intentioni Christi circa institutionem et usum hujus sacramenti. Alter vero modus posset fortasse aliquando sine culpa concedi, vel potius permitti alicui ad vitanda majora mala; verumtamen sicut hactenus non occurrit talis necessitas, ita credo, nec moraliter occurret. Facilius quidem posset occurrere occasio coarctandi præceptum hoc primo modo supra positio in aliqua provincia, licet non mutaretur quoad universam Ecclesiam; tamen hoc etiam non posset licite fieri sine causa rationabili, quia sicut non debet pars eximi a communione totius sine causa, ita neque amplius gravari; esset autem causa rationabilis, si perditii mores alicujus provinciae vel personæ hoc remedium postularent, vel etiam, si ad decentiam status id expediret, ut si clericis hoc majus onus imponeretur; et de religiosis aliquid infra attingemus.

7. *Abrogatio et dispensatio semel facta a Pontifice valida est.*—Ultimo dicendum est, abrogationem, vel dispensationem semel factam a Summo Pontifice validam esse, etiamsi absque sufficienti causa fiat, quia, cum hoc præceptum pendeat ex voluntate ejus, factum tenet, quamvis non recte fiat, quod quidem in abrogatione indubitate est, quia per illam omnino lex tollitur. De dispensatione vero aliqui dubitant, quia, stante lege, non videtur Princeps posse aliquem eximere sine causa, cum non possit eximere seipsum; sed nihilominus communior sententia est, in his, quæ sunt juris positivi, talem dis-

pensationem validam esse. De hac re latius in materia de legibus.

SECTIO II.

Utrum omnes homines baptizati, habentes conscientiam peccati mortalis, obligentur hoc præcepto.

1. *Verba cap. Omnis utriusque, hæc sunt: Omnes utriusque sexus fideles, postquam ad annos discretionis pervenerint, omnia peccata saltem semel in anno confiteantur.* In quibus certum est, fidelium nomine intelligi baptizatos; illi enim propriam fidei professionem in baptismo fecerunt, et spiritualis jurisdictio Ecclesiæ in illos cadit. Certum est etiam illam particulam, *omnia peccata*, debere intelligi, saltem de peccatis mortalibus, quæ sunt materia necessaria confessionis; unde concluditur, omnes baptizatos habentes conscientiam peccati mortalis non confessi obligari hoc præcepto. Circa hæc vero peccata triplex solet occurrere dubium.

2. *Primum dubium de peccatis internis.*—Primum est de eo, qui tantum habet peccata interna; refertur enim Margarita confessorum, verbo *Confessio*, fol. 40, negans hujusmodi personas obligari hoc præcepto, fortasse quia Ecclesia non habet potestatem in actus internos. Sed est plusquam temeraria sententia. Certum ergo sit obligari hominem hoc præcepto, etiamsi sola cogitatione mortaliter peccaverit, quod bene notat Navarrus, qui alios refert in cap. *Frates*, de Poenit., d. 5, n. 59. Et probatur primo ex dicto decreto, quod simpliciter præcipit confiteri omnia peccata, sub quibus certum est interna contineri, si mortalia sint. Secundo ex usu et sensu totius Ecclesiæ, quæ hoc modo præceptum hoc intelligit. Tertio, quia per hoc præceptum tantum determinatur præceptum divinum quoad circumstantiam temporis; sed ex divino præcepto tenetur homo confiteri in hoc casu; ergo ex hoc præcepto tenetur intra annum confiteri. Denique quia hoc præceptum est de actu externo, licet materia ejus remota sit actus internus.

3. *Secundum dubium de pueris ante pubertatem, qui peccare sciunt.*—*Ubi primum quis habet conscientiam peccati mortalis, obligatur hoc præcepto.*—Secundum dubium est de pueris, qui ad annos pubertatis non venerunt, et sciunt peccare mortaliter. Quidam enim existimant eos non obligari hoc Ecclesiastico præcepto; quin potius Soto, dist. 42, q. 1, art. 11, in fine, dicit, pueros ante duodeci-

mum annum ætatis non obligari hoc præcepto, cuius nullam affert rationem. Possumus autem argumentari, quia non obligantur præcepto Eucharistiae; ergo nec pœnitentiæ; nam utrumque in eodem textu et eodem tenore traditur. Dicendum vero est, omnem illum, qui scit peccare mortaliter, obligari hoc præcepto, unde, sicut non potest certa ætas designari, in qua homo pervenit ad usum rationis, et inter bonum et malum valet discernere, sed alii citius, alii tardius ratione utuntur (quod prudentis viri iudicio discernendum est), ita non potest certa ætas prescribi, in qua homo incipit obligari hoc præcepto. Sed regula est, quando primum habet conscientiam peccati mortalis. Hæc est communis doctrina, in 4, dist. 17; Richard., art. 2, q. 4, ad 6; Scoti, q. 1, art. 3, in principio; Gabriel., q. 1, concl. 2; Sylvest., v. *Confessio*, 2, q. 5; Anton., 2 part., tit. 9, c. 8, § 2; Cano, dict. Relect., in fin.; Navarr., in Sum., c. 21, n. 33; Cordub., in Sum., q. 60, ubi Anton. trahit contrarium sententiam, sed falso. Consentient etiam Gloss. et Canonistæ in dict. c. *Omnis utriusque sexus*, et idem tandem sentit Soto, d. 48, q. 1, art. 3, in fine. Probatur ex verbis textus, *Cum ad annos discretionis pervenerint*; anni enim discretionis significant ætatem, in qua homo scit peccare. Secundo, quia isti obligantur præcepto juris divini; sed hoc præceptum est determinatio illius præcepti, ut dictum est. Tertio, isti possunt obligari aliis præceptis Ecclesiæ, saltem quoad vim directivam, quidquid Soto dicat; tenentur enim audire sacrum in festis, et abstinere a carnibus in die prohibito; cur ergo non obligantur hoc præcepto maxime necessario?

4. *Ad exemplum Eucharistiae respondeatur, ex ipso textu colligi differentiam, nam in illo ponitur exceptio, nisi ex consilio confessoris duxerit differendum.* Est autem rationabili, et omnium prudentum confessorum consuetudine introductum, ut hi pueri non statim ad Eucharistiam admittantur, tum propter maiorem reverentiam illi sacramento debitam; tum etiam quia illud sacramentum non est tantæ necessitatis. At vero in sacramento pœnitentiæ non habent locum istæ rationes, et præceptum illius datur sine ulla limitatione; et ideo non est similis ratio. Addunt vero dicti auctores, præsertim Soto et Cord., hos pueros non incurrire penas impositas transgressoribus hujus præcepti; quod pie credi potest, et fundamentum habet in c. *Extra*, de

Delictis puerorum, ubi dicitur, licet ante annos pubertatis peccare possint, non tamen eodem modo esse puniendos, et plura circa hoc dicam in ultima quæstione hujus disputationis.

5. *Tertium dubium, an Summus Pontifex obligetur hoc præcepto. — Dubium solvitur.* — Tertium dubium est de Summo Pontifice, an obligetur hoc præcepto. Aliqui enim negant, ut Richar., d. 47, art. 2, q. 4, ad 5, ubi dicit teneri tantum ex congruitate, juxta c. *Confidimus*, et cap. *Justitia*, 25, q. 4; Scotus etiam, q. 4, art. 4, inde probat præceptum confessio- nis non esse mere Ecclesiasticum, quia alias non obligaret Summum Pontificem; sentit ergo præceptum, ut Ecclesiasticum est, non obligare Papam. Navarr. etiam, de Poinit., d. 5, in princ., § 2, n. 32, dicit, si vera esset sententia, Concilium esse supra Papam, recte inferri Papam obligari hac lege, quæ in Con- cilio generali lata est; supponendo autem (quod verum est) Papam esse supra Concilium, non esse verum, Papam obligari hac lege, quæ a Concilio inferiori ipsi lata est; et licet sit a Pontifice confirmata, tamen non potest Princeps vel a seipso, vel ab æquali lege lata obligari. Tamen, hæc quæstio non est specialis de hoc præcepto, sed de omni lege Pontificia; imo universalior est de omni legislatore, an obligetur legibus a se latis, quando eadem est ratio actus præcepti in illo, et in aliis, quæ in 1. 2 in materia de legibus tractari solet. Et resolutio breviter est, obligari Principem ad servandas hujusmodi leges a se latas quoad vim directivam, non quoad coactivam, quia naturalis ratio postulat, ut caput conformetur corpori suo; unde veluti sub hac conditione intelligitur Princeps accepisse potestatem ferendi leges; et ita ex hoc principio inferendum est, obligari Pontificem hac lege confessionis annuae, ut recte Covarr., qui alios refert in cap. *Alma mater*, part. 1, cap. 1, § 5.

6. *Ultimum dubium. — Prima sententia af- firmans.* — Supereft dicendum de venialibus peccatis. De quibus certum est, qui habet mortalia peccata, non teneri ad venialia confi- tenda, quia non sunt materia necessaria, ut hic et supra disputando de integritate satis dictum est. Dubitari autem solet, an is, qui non peccavit mortaliter, teneatur confiteri de venialibus, saltem semel in anno: In qua re prima sententia est, obligari fideles ad confi- tendum semel in anno, etiamsi post ultimam confessionem in toto anno nunquam morta-

liter peccaverint. Ita Alens., 4 p., quest. 77, membr. 1, art. 1 et 2, et memb. 2, art. 3; Bonav., d. 47, art. 4, q. 4; Richard., art. 2, q. 5, ad 1; et insinuat D. Thom., q. 3, art. 1, quæstiunc. 3. Et fundamentum primo est, quia caput illud, *Omnis utriusque sexus*, sim- pliciter et absolute præcipit usum confessio- nis semel in anno; ergo obligat omnes qui possunt confiteri; possunt autem etiam qui non habent mortale peccatum. Secundo ex fine præcepti, qui est, vel propter majorem securitatem, et Eucharistie reverentiam, vel certe ut pastores cognoscant oves suas. Ter- tio, quia absolute excommunicantur omnes qui non confitentur semel, sine ulla exce- ptione.

7. *Secunda sententia negans.* — Secunda sententia est, solos illos, qui habent conscientiam peccati mortalis, obligari hoc præcepto. In hanc magis inclinat D. Thom. supra, et eam tenet Durandus, dist. 45, q. 9, n. 6; Ma- jor, q. 2; Almain., q. 1, art. 6; Scotus etiam, art. 3; et Gabriel, q. 1, art. 2, concl. 2; Pa- lud., q. 2, art. 4; Cajetan., tom. 1 Opusc., tract. 5, q. 4, et 3 p., q. 63, a. 2, circa ad 4; Soto, d. 48, q. 4, art. 3; Cano, dict. *Select.*, part. 5; Medin., dict. Cod., q. 6; Sylv., verb. *Confessio*, 1, § 13; Angelus, verb. *Confessio*, 2, n. 4; Roffensis, art. 8 contra Luther., et Ruard., art. 5, p. 203. Aliqui horum auto- rum fundantur in eo, quod Ecclesia non ha- bet potestatem præcipiendi confessionem ei, qui non habet conscientiam peccati mortalis. Sed hoc fundamentum non est solidum, ut constat ex supra dictis, disputatione de integritate, ubi de hæc potestate disserimus, et ibi etiam attigimus, an de facto hæc obligatio aliquibus imposita sit alia ratione, vel præcepto.

8. *Vera decisio ultimi dubii.* — Quod ergo attinet ad hoc præceptum annuae confessio- nis, duo censeo esse dicenda. Primum est hanc legem non obligare ad sacramentalem confessionem proprie, nisi eum, qui habet conscientiam peccati mortalis, quod non est confessus. Probatur primo cum D. Thom. ex textu dicente omnes fideles teneri ad confi- tenda semel in anno omnia peccata sua; ne- cesse est enim intelligi de mortalibus; nam, si comprehendenterentur etiam venialia, tene- rentur fideles ad illa omnia confienda, quod est absurdum et impossibile; ergo qui non habet mortale, non comprehenditur sub hoc præcepto. Secundo ratione, quia hoc præcep- tum tanum est determinatio quædam præ-

cepti divini, ut aperte docuit Tridentinum di- cens, hoc præcepto nihil præcipi, quod non esset divino præcepto mandatum, præter tem- poris determinationem; sed ex præcepto di- vino solus ille tenetur confiteri, qui habet conscientiam peccati mortalis; ergo.

9. Secundum est, quod ad rem moralem attinet, non multum referre harum opinio- num differentiam: primo quidem, quia vix reperietur aliquis, qui toto anno a peccato mortali abstineat, nisi sèpius in illo confiteatur, si potest. Deinde, quia quamvis aliquis in toto anno non peccasset mortaliter, teneretur saltem ratione sumendæ Eucharistie suum proprium sacerdotem adire, et dicere, se non nabere conscientiam peccati mortalis et ideo sine confessione accedere; cui esset fides adhibenda, quando contrarium evidenter non constaret, quia in hoc foro unicuique creden- dum est, tam pro se, quam contra se loquenti. Et simili modo, non tantum ratione Eucha- ristie sumendæ, sed per se, ut pastor possit bene fungi suo munere, qui intra annum non confitetur, cogi potest, ut id faciat, vel simi- lem rationem reddat, cur non faciat, quod moraliter loquendo, nullus facit, sed confite- tur ut potest. Et per hæc satisfit fundamentis primæ sententiae.

SECTIO III.

An hoc præceptum confessionis annuae obliget pro determinata parte anni, vel quomodo annus computandus sit.

1. *Prima sententia. — Tempore Paschatis obligare.* — Prima sententia est, sicut præ- ceptum annuae communionis obligat pro de- terminata parte anni, scilicet tempore Pas- chatis, ita præcep- tum confessionis obligare pro tempore Quadragesimæ, vel Paschatis, non solum per accidentis (hoc enim et clarum est, et non refert ad hoc præceptum), sed per se intra obligationem confessionis. Ita sentit Petrus Soto, lect. 5 de Confess., cui fa- vet Sixtus IV in extrav. *Vices*, de Treuga et pace, ubi dicit teneri parochianos ad confi- tendum suis parochis saltem in Paschate jux- ta cap. *Omnis utriusque sexus*. Favet etiam huic sententiae communis Ecclesiæ consue- tudo, quæ ut Tridentinum dixit, sess. 14, cap. 5, jam obtinuit, ut tempore Quadragesimæ omnes fideles confiteantur. Unde in cap. *In capite*, d. 50, refertur antiqua consuetudo agendi poenitentiam et confessionem in prin- cipio Quadragesimæ, recipiendi autem abso-

lutionem in Cœna Domini, de qua consuetu- dine multa refert Burchard., lib. 19 Decreti, c. 4, et ejusdem meminit Innocentius I, epist. 1, cap. 1; unde Medin., in dict. Cod., q. 48 de Confessione semel in anno agenda, in se- cunda parte illius dicit, licet ex vi cap. *Omnis utriusque sexus*, non obliget hoc præceptum pro determinato tempore anni, tamen ex consuetudine, factam jam esse talen deter- minationem et obligationem induetam; citat D. Thom., 4, dist. 47, q. 3, art. 2, quæstiunc. 4, ubi tamen non loquitur de obligatione per se confessionis, sed per accidentis ratione Eu- charistie.

2. *Secunda sententia. — Non obligare certo tempore.* — Secunda sententia est, præceptum hoc obligare semel in anno, non tamen pro determinata parte anni per se, et ex vi sua. Sicut præceptum audiendi missam die Domi- nica obligat tempore matutino, non tamen pro determinata hora illius, sed hoc relinquit hominis arbitrio. Hæc est communis opini- oni recentiorum, quam tenet Soto, d. 48, q. 4, art. 4; Cano, dict. *Select.*, part. 5; Vic- tor., in Summa de Sacramentis, num. 437; Le- desm., 2, p. 4, q. 3, art. 5, dub. 6; Navar., in Summa, c. 2, num. 9. Fundamentum est, quia cap. *Omnis utriusque sexus*, non limita- vit tempus hoc ad certum anni tempus, sed tantum dixit, *semel in anno*; ergo ex vi ver- borum non obligat ad certam partem anni; ut, si alieni præcipiatur semel in hebdomada communicare, ex vi præcepti non cogeretur ad determinatum diem, nisi fortasse quando jam alii transacti essent, et ultima tantum dies vel hora superesset. Accedit, quod in eodem textu duplex fertur præceptum, con- fessionis scilicet, et Eucharistie, et in priori solum dicitur, *semel in anno*; in posteriori vero dicitur, *suscipiens ad minus in Pascha Eucharistie sacramentum*; ergo ex differen- tia verborum constat, ubi Concilium voluit pro determinata parte anni obligare, illam expressisse; ubi autem noluit, indefinite an- num posuisse.

3. Nec sine congrua ratione cum hac di- versitate hæc præcepta lata sunt; nam usus Eucharistie per se præcipitur, etiamsi homo nunquam peccaverit. Et ideo etiam præcipi potest pro tali tempore, vel die, etiamsi homo aliis temporibus voluntarie communicaverit; fuit autem conveniens ita præcipi, vel ut præceptum magis esset determinatum, faci- liusque posset de illius observatione pastori- bus Ecclesiæ constare, vel propter singularem

illius temporis solemnitatem, vel certe, ut pro aliquo anni tempore universa Ecclesia in participatione tanti sacramenti conveniret. Usus autem sacramenti pœnitentiae non per se præcipitur, nisi supposita culpa mortali, et in remedium ejus; et ideo nec præcipitur nisi semel circa eadem peccata, nec, si aliquo tempore voluntarie applicatum est ad illa tollenda, præceptum postea obligat ad usum ejus circa eadem peccata. Ac denique talis est hæc medicina, ut semper magis expediatur, illam non differre, sed statim post peccatum illam applicare quam primum commode fieri potest. Et ideo non fuit conveniens determinare tempus anni, pro quo sumendum sit hoc sacramentum ex obligatione præcepti, quia si ante illud tempus necessarium sit, consulendum potius est, ut statim sumatur, nec præceptum potuit hoc impedire, nec debuit aliquam occasionem differendi pœnitentiam hominibus tribuere. Si autem jam fuit receptum tale sacramentum, non potuit ad illius usum iterum obligare propter eadem peccata. Solum potuissest præcipi, ut si tali die anni homo haberet conscientiam peccati mortalis, cuius nunquam esset confessus, homo in illo die confiteretur; et hoc nec fuit necessarium, quia ad hoc sufficit obligatio per accidens, quæ sequitur ex præcepto Eucharistiæ, nec fuit adeo utile, quia, seclusa illa necessitate extrinseca Eucharistiæ, melius est, ut homo tunc confiteatur, quando magis indiget.

4. Quantum ergo ad vim præcepti et juris communis perlinet, certum existimo, hanc obligationem non esse determinatam ad certam partem anni. Ex quo a fortiori colligo, per synodalia præcepta Episcoporum non aliter determinari (quamvis Medina oppositum indicet), quia postquam ab Ecclesia facta est talis determinatio, vel non possunt Episcopi aliam adjungere, vel certe ipsi hoc non intendunt, sed solum procurant, ut Ecclesiasticum præceptum impleatur; tamen, quia præceptum Eucharistiæ in fine Quadragesimæ observandum est, et mortaliter loquendo, qui illud legitime implet, etiam hoc exequitur, ideo simul de utroque diligentiam adhibent, ut pro eo tempore impleantur, seu impleta esse constet. Neque aliud potest ex consuetudine ostendi, quia quod fideles tempore Quadragesimæ confiteantur, ideo est, quia communicaturi sunt eo tempore, et ideo regulariter necesse habent confessionem præmittere. Imo, quia piorum usus merito obtinuit, ut etiam sine conscientia peccati mor-

talis præmittatur confessio ante sumptionem Eucharistiæ, ideo omnes etiam eo tempore confitentur, etiamsi conscientiam peccati mortis non habeant, nec tamen propterea dicendum est consuetudine introducendum esse, ut ad hoc teneantur. Quod si qui forte sunt, qui sine obligatione communicandi confiteri tenentur, illi sunt rari, et pueri, qui non ita sciunt discernere tempus hujus obligationis, sed id faciunt, quod alias facere vident, et ideo non sufficiunt ad obligationem ex consuetudine introducendam. Præsertim quia ideo fortasse tunc 'omnes regulariter confitentur, quia vel tunc finitur annus in quo nondum confessi sunt, vel si consuetudinem habent frequentius confitendi, illud tempus est aptissimum, nec expendunt, an sibi sit simpliciter necessarium, necne. Et hinc etiam ortum est, ut Concilia et decreta supra citata ita loquantur de hoc præcepto confessionis, ut de illo quod tempore Quadragesimæ implendum est, quia moraliter ac regulariter ita fit, licet per se, et ex vi præcepti non esset necessarium.

Quomodo computandum sit initium et finis anni.

5. *Prima sententia.* — *Rejicitur.* — Ut autem hæc sententia, quam veram esse existimamus, amplius declaretur, necesse est expōnere, quomodo computandum sit initium et terminus hujus anni; variis enim modis excogitari hoc potest. Primus est, ut hic annus non sit unus et idem pro omnibus fidelibus, ita ut computetur intra duos terminos omnibus communis, sed in unoquoque homine computetur annus ab eo tempore, quo primum peccavit mortaliter, ita ut sensus præcepti sit, neminem postquam peccavit mortaliter posse intra annum a confessione abstinere. Hæc sententia non placet, primum quia non habet fundamentum in cap. *Omnis utrinque sexus*, neque ab aliquo auctore assuritur, sed omnino divinat. Secundo, quia inconveniens est hunc annum non esse fixum, et communem omnibus. Tertio, quia sequitur, si quis postquam in Quadragesima confessus est, non peccavit mortaliter per sex menses, et postea peccavit, non teneri ad confessionem in sequenti Quadragesima, sed posse illam differre per alios sex menses; consequens est plane absurdum, et contra communem usum et sensum Ecclesiæ; ergo.

6. *Secunda sententia.* — *Refutatur.* — Secundus modus in hoc convenit cum præce-

denti, quod affirmat hunc annum non esse eundem, neque habere eosdem terminos respectu omnium fidelium; differt tamen in assignando initio et termino ejus; ait enim, computandum esse ab ultima confessione, ita ut sensus præcepti sit, neminem posse differre ultra annum usum vel receptionem hujus sacramenti, si conscientiam mortalis habeat. Ita docet Soto, d. 18, q. 4, art. 4, et videtur esse consentanea sententia intentioni hujus legis, quæ est, ne usus hujus sacramenti nimium differatur. Item, quia non videtur hic annus commodius posse explicari. Hæc tamen sententia mihi etiam non satisfacit; primo quidem, quia verba legis non sunt, ut fideles intra annum, vel post annum confiteantur, sed *semel in anno*. Secundo, quia inconveniens censeo hunc annum non esse certum, et fixum pro omnibus fidelibus, alias non posset Ecclesiæ constare, quando finiatur tempus, in quo omnes tenentur hoc præceptum implere; sed de singulis oportet inquiri, quando fuerint confessi ultima vice, ut constaret an esset annus absolutus. Tertio, nam quid dicendum erit de convenienti ad usum rationis, et incipiente peccare mortaliter antequam confessus sit? in illo enim non poterit computari annus ab ultima confessione, quia nulla præcessit. Denique sequitur ex illa sententia, si quis confessus est mense Augusto, non teneri postea ad confessionem faciendam tempore Quadragesimæ per se, et ex vi hujus præcepti; et contrario vero, si quis eodem mense Augusto confessus est, et postea non peccavit mortaliter per undecim menses, in ultimo vero mortaliter peccet, teneri statim in illo confiteri, etiamsi in præcedenti Quadragesima communicaverit: consequens autem aperte est contra usum Ecclesiæ.

7. *Tertia sententia.* — *Improbatur.* — Tertius modus dicendi esse potest, ut hic annus sit unus et idem pro omnibus fidelibus, et computetur inter fixos terminos, qui sumantur a principio Januarii usque ad finem Decembris, ut communiter annum usuale numeramus. Et possunt huic sententiae favere verba textus, quia, quoties de anno simpliciter loquimur, hoc modo annum computamus; lex autem intelligenda est juxta communem usum et proprietatem verborum. Sed nihilominus, si consideremus usum Ecclesiæ et communem sensum fidelium, non placebit hic modus; primo quia, si quis a principio anni usque ad Pascha non peccavit mortaliter, et tunc

confessionem intercedere tredecim menses, interdum undecim, quod non est inconveniens, ut satis ostendit Ecclesiae consuetudo. Solum denique potest inferri contra hanc sententiam secundum inconveniens illatum contra præcedentem cum proportione.

9. *Corollarium præcedentis doctrinæ.* — Pro cuius solutione addo, et infero ex dictis, etiamsi aliquis intra annum sæpius sit confessus, si tamen tempore Quadragesimæ habet conscientiam novi peccati mortalis nunquam confessi, teneri nihilominus ad confitendum illo anno pro eo tempore. Hoc probatur primo ex dicto inconvenienti, quod hoc modo optime vitatur, et quacunque alia ratione, vitari non potest. Secundo, ex textu c. *Omnis utriusque sexus*; præcipit enim confiteri semel in anno omnia peccata illo anno commissa, utique mortalia, ut supra expositum est: sed in hoc casu ille non est confessus omnia peccata illo anno commissa; ergo tenetur intra illum annum confiteri ea, quæ non est confessus. Tertio (quod maxime urget), consuetudo Ecclesiae ita videtur hoc præceptum interpretari; nullus enim contentus est confessione priori tempore facta, si tunc habeat conscientiam peccati mortalis, et pastores Ecclesiae eo tempore cogunt ad confessionem faciendam. Et hoc confirmant quæ adduximus in principio hujus dubii in favorem primæ opinionis, præsertim extravagans Sixti IV. Nec consuetudo hæc videtur solum ostendere obligationem per accidens, sed etiam per se, tum quia non tantum qui communicaturi sunt, sed cæteri etiam homines censentur teneri hac obligatione; tum etiam quia ipsum, qui sunt communicaturi, timent violationem hujus præcepti, et non solum ex obligatione communicandi, sed etiam ex vi hujus præcepti putant se ad confessionem teneri. Quarto, si quis per magnam partem anni non haberet conscientiam peccati mortalis, et sæpius esset confessus de solis venialibus, et prope Quadragesimam peccaret mortaliter, obligaretur sine dubio ad confessionem faciendam intra Quadragesimam, quia nunquam confessus est peccata mortalia illo anno, cum tamen illa habeat; cur ergo non eodem modo obligabitur, etiamsi antea pectasset mortaliter, et confessus esset?

10. *Conciliatur duæ sententiæ positæ in principio sectionis.* — Et juxta hanc illationem conciliatur facile duæ sententiæ in principio tractatæ circa primam hujus questionis partem; nam illa, quæ dicit hoc præ-

ceptum obligare determinate pro tempore Quadragesimæ, intelligenda est, si homo beat conscientiam peccati mortalis non confessi; quia non est verisimile eos auctores sensisse, vel obligari hominem ad differendam confessionem usque ad illud tempus, vel ad confitendum iterum peccatum semel confessum, utrumque enim est improbabile; intelligunt ergo suam sententiam juxta hanc illationem; alii vero auctores, qui negant, hoc præceptum obligare in determinata parte anni, loquuntur per se, quia in quacunque parte anni homo confiteatur, implet hoc præceptum quoad ea, quæ tunc confiteri potest. Unde si hoc præceptum aliquando obligat in tempore Quadragesimæ, solum est in eo casu, in quo præceptum non est antea integrè impletum. Et hæc sententia sic explicata, vera est, ut dixi.

11. *Illatio vero, ultimo loco facta,* licet securior sit, non est tamen certa; aliqui enim auctores contrarium sentiunt, ut videtur esse Victor., in Sum., n. 437, et Ledesm., 2, p. 4, q. 6, art. 5, dub. 6; absolute enim dicunt, qui intra annum confessus est, non teneri ad confitendum tempore Quadragesimæ per se, et ex vi hujus præcepti, quamvis expresse non dicant hoc esse verum, etiamsi conscientiam peccati mortalis habeat, hæc tamen videtur esse eorum intentio. Ad quam posset probabiliter accommodari c. *Omnis utriusque sexus*, nam cum dicit debere hominem omnia peccata semel in anno confiteri, non est necesse intelligi de omnibus peccatis, quæ usque ad finem anni committuntur, sed de omnibus quæ homo habet dum confitetur; quia, ut sæpe dixi, hoc præceptum tantum est determinatio juris divini, et ita illa particula, *omnia peccata*, non addit novam determinationem, sed explicat confessionem debere esse integrum jure divino. Quæ expositio, si sola littera textus consideretur, non potest satis improbari, et ita hæc opinio est probabilis revera, et ex dicendis in sequenti sectione fiet adhuc probabilior; sed nihilominus quæ diximus videntur in præceptu sequenda, præsertim propter consuetudinem, quæ optime legem interpretatur, et quia hic dicendi modus non potest omnia incommoda vitare, præsertim illud de dilatione confessionis per duos fere annos, quod admittendum non censeo.

12. Nec etiam censeo consuetudinem solum esse de obligatione per accidens, seu propter Eucharistiam sumendam; nam licet fortasse fuerit occasio computandi annum

hunc dicto modo Ecclesiastico, tamen ratio confitendi et expiandi omnia delicta intra illum annum commissa priusquam omnino elabatur, non est solum propter Eucharistiam sumendam, sed per se, quia ita præceptum est, et sub hac apprehensione a fidelibus communiter observatur; neque unum tantum, sed duplex peccatum committere se existimant, si eo tempore utrumque sacramentum recipere omittant, permanentes in statu alicujus peccati mortalis, cujus conscientiam habent, etiamsi prius in eodem anno de aliis peccatis confessi fuerint. Et confirmari hoc potest, nam, si priores confessiones tantum fuissent de venialibus peccatis, quia non fuerant commissa mortalia, nemo negabit teneri hominem ad confitendum intra annum, si postea mortaliter peccavit; quia præceptum est confitendi peccata mortalia, modificando divinum præceptum, et priores confessiones non fuerunt de mortalibus, nec cadebant sub præceptum divinum; cur ergo, non majori ratione obligabitur quis ad confitenda peccata mortalia, quorum conscientiam habet in fine anni, etiamsi voluntarie confessus prius fuerit de aliis peccatis antea in eodem anno commissis? Parum enim refert, quod posteriora peccata mortalia subsecuta sint post alia peccata mortalia, vel post venialia, et divinum præceptum omnia mortalia includit, unde in omnia cadit Ecclesiastica moderatio, quæ statut, ut omnia peccata, quæ in hoc anno committuntur, intra illum expientur, et quantum est ex vi illius posset uno actu, seu confessione fieri. Si autem voluntarie incipiat fieri sigillatum, et quasi per partes prout peccata committuntur, hoc non tollit obligationem complendi in fine anni confessionem omnium peccatorum mortaliuum, si aliquod adhuc in conscientia maneat.

SECTIO IV.

Utrum qui non impletivit præceptum hoc intra annum, teneatur statim confiteri in sequenti anno.

1. *Prima sententia.* — In hac re est prima sententia, quæ affirmat eum, qui toto hoc anno non est confessus, peccasse quidem mortaliter, postea tamen non teneri ad confessionem usque ad sequentem Quadragesimam, sicut, qui die Dominica omisit sacrum, peccavit, non tamen tenetur audire Missam in feria secunda usque ad alium diem festum. Ita Antonin., 2 p., tit. 9, § 3; et Sylv. citans Archidiaconum, verb. *Eucharistia*, 3, q. 45; et